



Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

**Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu – Plán transformace obranného průmyslu EU:
uvolnění přelomových inovací pro obrannou připravenost**

(nepovinná žádost o vypracování stanoviska)

(COM(2025) 845 final)

(C/2026/3232)

Zpravodaj: **Maurizio MENSİ (IT/III)**

Spoluzpravodaj: **Christophe TYTGAT (BE-kat. 1)**

Poradce/poradkyně	Gabriel JORY (pro zpravodaje sk. III) Małgorzata DAROWSKA (pro spoluzpravodaje sk. I)
Rozhodnutí plenárního shromáždění	18. 3. 2026
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
Žádost o vypracování stanoviska	5. 1. 2026
Právní základ	článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny
Přijato v komisi	10. 3. 2026
Přijato na plenárním zasedání	18. 3. 2026
Plenární zasedání č.	604
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	197/3/6

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) plně podporuje přijetí Plánu transformace obranného průmyslu EU.

1.2 EHSV má za to, že cílem transformace evropského obranného průmyslu musí být obnovení strategické autonomie průmyslu – schopnosti navrhovat a vyrábět kritické systémy s odolnými a škálovatelnými dodavatelskými řetězci, zajišťovat jejich údržbu a vyvíjet je. Hlavním cílem plánu by mělo být obnovení strategické autonomie evropského průmyslu, včetně ověřitelných ukazatelů výrobní kapacity, teritoriality, závislosti a sociální odolnosti v souladu s Plánem obranné připravenosti 2030, který je předmětem stanoviska CCMI/253.

1.3 EHSV poukazuje na nutnost technologické suverenity, která vyžaduje strategickou autonomii a vedoucí postavení v oblasti znalostí: talentů, inženýrství, technologických center, transferu technologií, duševního vlastnictví a výrobních kapacit ve všech částech dodavatelského řetězce včetně komponentů a kritických surovin.

1.4 EHSV zdůrazňuje, že financování Plánu transformace obranného průmyslu EU nesmí být na úkor stávající podpory evropské technologické a průmyslové základny obrany ani nesmí oslabit cíle sociální, digitální a ekologické transformace, které jsou nezbytné pro hospodářskou bezpečnost a sociální stabilitu EU.

1.5 EHSV zdůrazňuje, že je důležité zajistit účinnou integraci opatření stanovených v Plánu transformace obranného průmyslu EU se stávajícími programy Unie a NATO. Provádění plánu by mělo výslovně zohlednit specifické potřeby námořní oblasti a vytvořit specializované postupy pro rychlou, ale bezpečnou integraci inovativních technologií do námořních složek ozbrojených sil.

1.6 EHSV požaduje, aby provádění plánu bylo navrženo způsobem, díky němuž se přínosy plynoucí z rozšiřování průmyslové základny obrany nesoustředí u několika hlavních dodavatelů a lokalit, ale naopak proniknou do širší průmyslové struktury EU, zejména malých a středních podniků a odvětví dvojího užití, jako jsou pokročilé výrobní technologie a automobilový průmysl, jež tvoří základ výrobních kapacit.

1.7 EHSV vyzývá členské státy, aby v rámci svých pravomocí přijaly nezbytná opatření, a přispěly tak k dosažení cílů Plánu transformace obranného průmyslu EU.

1.8 EHSV doporučuje, aby Evropská komise dále rozvíjela vhodné mechanismy s cílem usnadnit účinnou spolupráci mezi novými subjekty působícími v oblasti obrany a zavedenými subjekty obranného průmyslu.

1.9 EHSV zdůrazňuje, že snahy o posílení rychlosti a flexibility v oblasti inovací v obraně by neměly narušovat základní zásady transparentnosti, rovného zacházení a řádného finančního řízení.

1.10 EHSV doporučuje, aby Evropská komise usilovala o další zjednodušení a případně i harmonizaci právních předpisů, které by podpořily dosažení cílů Plánu transformace obranného průmyslu EU.

1.11 EHSV podporuje navrhovaná opatření usnadňující profesní přechod pracovníků ohrožených nezaměstnaností k pracovním příležitostem v obranném průmyslu díky posilování spolupráce a součinnosti v širším vzdělávacím a inovačním ekosystému, včetně sociálních partnerů a občanské společnosti, při současném zachování sociálního dialogu a kvalitních pracovních míst.

1.12 EHSV vyzývá k přijetí evropského celospolečenského přístupu k vojenské a civilní odolnosti a zdůrazňuje význam zapojení občanské společnosti, vzdělávání, celoživotního učení a účasti občanů. Občané musí sami sebe považovat za aktivní účastníky obranného ekosystému, ať už ve vojenském, nebo civilním kontextu. V tomto ohledu bude hrát zásadní úlohu občanská společnost, protože budování důvěry veřejnosti má pro úspěch plánu zásadní význam.

1.13 EHSV upozorňuje na specifické okolnosti vyplývající ze situace na Ukrajině a jejich důsledky pro přenositelnost získaných zkušeností do kontextu Evropské unie.

2. Obecné připomínky

Důvody podporující doporučení 1.1

2.1 Vzhledem ke zhoršování bezpečnostní situace v Evropě se obranná připravenost stala prioritou strategické agendy EU. Schopnost Evropy zajistit vlastní bezpečnost nyní stále více závisí na síle, přizpůsobivosti a důvěryhodnosti její technologické a průmyslové základny a ekosystému obrany, jež jsou podpořeny odolností společnosti a sociální stabilitou.

2.2 EU by se měla vydat cestou komplexnější připravenosti v oblasti obrany, mimo jiné díky obrannému inovačnímu ekosystému, jenž se bude vyznačovat rychlou reakcí, kratšími cykly vývoje a silnější interakcí s technologickým pokrokem pocházejícím z civilního sektoru.

Důvody podporující doporučení 1.2

2.3 V této souvislosti EHSV v souladu se svým postojem vyjádřeným ve stanovisku CCMI/253 k *Plánu pro evropskou obrannou připravenost* podporuje přijetí Plánu transformace obranného průmyslu EU jako jednoho z nástrojů k dosažení těchto cílů. Plán by měl přispět k posílení schopnosti EU vyvíjet průlomové technologie a urychlit integraci inovací do operačních schopností.

2.4 EHSV dále zdůrazňuje, že provádění plánu by mělo přinést hmatatelné výhody i mimo obranný sektor, neboť obranyschopnost Evropy závisí také na celkové konkurenceschopnosti a odolnosti jejího průmyslu. V rámci měření celkového dopadu by měl být zohledněn také jeho přínos k rozvoji dovedností a specializovaných znalostí, stabilního zaměstnání, kvalitních pracovních míst, zavádění technologií dvojího užití a rozvoji kritické infrastruktury (včetně vojenské mobility).

Důvody podporující doporučení 1.3

2.5 Průmyslová suverenita a strategická autonomie v odvětví obrany mají zásadní význam a je nutné se jim věnovat nejen jako abstraktním ambicím, ale jako souboru ověřitelných cílů strategické autonomie, které se odrážejí v plánu transformace průmyslu.

2.6 Strategická autonomie se musí týkat i znalostí, včetně financování a strukturování pokročilých programů odborné přípravy a iniciativ zaměřených na změnu kvalifikace a přilákání talentů, činností k přenosu technologií a rozšiřování podporovaného technologickými centry a ochrany a rozvoje evropských práv duševního vlastnictví v oblasti kritických technologií (včetně technologií dvojího užití).

Důvody podporující doporučení 1.4

2.7 Finanční zdroje pro stávající programy na podporu evropské technologické a průmyslové základny obrany (EDTIB) jsou již nyní pod značným tlakem. Část prostředků Evropského obranného fondu byla přesunuta na nástroje pro mimořádné situace, jako jsou ASAP a EDIRPA, a na nové iniciativy, jako je například EUDIS. Rozpočtové prostředky navržené pro program EDIP zůstávají vzhledem k jeho ambicím skromné, a EHSV proto rovněž zdůrazňuje, že je důležité pokročit s vytvořením skutečné unie kapitálových trhů, aby bylo možné splnit cíle EU v oblasti obranné připravenosti a transformace.

2.8 I za stávajících podmínek financování není významný počet kvalitních projektů schopen získat podporu z Evropského obranného fondu. Cíle sledované fondem jsou pro konsolidaci evropských obranných dodavatelských řetězců i nadále klíčové, a proto by neměly být upřednostňovány ve prospěch cílů plánu, bez ohledu na jejich legitimitu.

2.9 EHSV již ve svých stanoviscích k Programu pro evropský obranný průmysl (CCMI/203), k Plánu v oblasti bezpečnostních a obranných technologií (CCMI/189), k Nástroji Bezpečnostní akce pro Evropu (SAFE) prostřednictvím posílení evropského obranného průmyslu (CCMI/243) a k Souhrnnému balíčku v oblasti obrany (INT/1100) vyzval k navýšení rozpočtu programu a konstatoval, že vzhledem k nedostatečnosti současných zdrojů hrozí, že úspěch jeho cílů bude záviset především na ochotě členských států spolupracovat a společně investovat.

2.10 V zájmu zajištění dosažení cílů stávajících programů EU na podporu evropské technologické a průmyslové základny obrany by proto měly být rozpočtové prostředky určené na tyto programy v co největší míře zachovány.

2.11 Účinné provádění Plánu transformace obranného průmyslu EU zároveň vyžaduje, aby opatření v něm stanovená byla podpořena odpovídajícími, účelově vázanými a udržitelnými finančními zdroji. V této souvislosti je nezbytné, aby Evropská komise vyhodnotila stávající nástroje a upřednostnila ty, které poskytují největší pákový efekt pro dosažení politických cílů Unie v oblasti obrany.

2.12 EHSV varuje před financováním plánu prostřednictvím vnitřního přerozdělování, které by mohlo ohrozit stávající programy EU nebo obranné programy, a vyzývá k nalezení alternativních zdrojů financování. Navrhuje využít Evropskou investiční banku, vnitrostátní investiční subjekty a soukromý kapitál a žádá Komisi, aby prozkoumala možnost případného využití finančních prostředků programu Horizont Evropa, aniž by tím došlo k oslabení civilního výzkumu.

2.13 Aby se těmto problémům v budoucnu předešlo, je nezbytné, aby příští víceletý finanční rámec vyčlenil na různé obranné programy finanční prostředky odpovídající ambicím EU v této oblasti. Vzhledem k jeho strukturálním omezením by se úsilí o zlepšení soudržnosti a dopadu obranného pilíře EU mělo zaměřit především na zvýšení účinnosti společného zadávání veřejných zakázek posílením programu EDIP na základě zkušeností s nástrojem EDIRPA a v dlouhodobějším horizontu prozkoumáním možnosti zřídit stálou strukturu, platformu nebo agenturu na úrovni EU pro společné zadávání veřejných zakázek členskými státy s cílem snížit roztržičnost, zdvojení a zbytečné náklady a zároveň posílit inovace v rámci EDTIB.

Důvody podporující doporučení 1.5

2.14 V posledních letech počet unijních iniciativ v oblasti obranného průmyslu výrazně stoupl, přičemž se odpovídajícím způsobem rozšířil i jejich rozsah a složitost. Tento vyvíjející se rámec je dále doplňován příslušnými iniciativami v rámci NATO.

2.15 O obdobné cíle jako v Plánu transformace obranného průmyslu EU již usiluje několik stávajících iniciativ EU a NATO, zejména pokud jde o inovace v oblasti obrany a podporu nových subjektů. Na úrovni EU podporují program EUDIS a centrum Evropské obranné agentury HEDI inovativní řešení a nástroje pro malé a střední podniky, začínající podniky a další netradiční subjekty v oblasti obrany, zatímco program DIANA a Akční plán rychlého přijetí v rámci NATO sledují srovnatelné cíle v oblasti inovací a schopností.

2.16 EHSV zdůrazňuje, že je třeba zajistit soudržnost a účinnou koordinaci mezi stávajícími nástroji a Plánem transformace obranného průmyslu EU, aby se zabránilo překrývání a nejasnostem. Pro dosažení účinku je nezbytný dobře integrovaný politický rámec, aby se především zajistil snadný přístup malých a středních podniků k příslušným programům.

Důvody podporující doporučení 1.6

2.17 Několik oblastí klíčových pro provádění plánu nespadá do působnosti EU. Jde zejména o postupy zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany a osvědčování nových technologií pro ozbrojené síly jednotlivých zemí. Hrozí, že tyto procesy řízené na vnitrostátní úrovni zůstanou strukturální překážkou, která zpozdí včasné zavádění inovativních obranných schopností.

2.18 V této souvislosti by členské státy měly zvážit zavedení specializovaných postupů zadávání veřejných zakázek na inovativní obranná řešení se záměrem zkrátit dobu potřebnou k zavedení nových produktů do operačního použití. To by mohlo zahrnovat zrychlené zadávání veřejných zakázek, pilotní projekty nebo programy zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi přizpůsobené specifické povaze inovací v oblasti obrany a produktů dvojího užití. V zájmu překonání roztržičnosti evropského průmyslu, která oslabuje obrannou připravenost a transformaci EU, však EHSV vyzývá EU, aby prosazovala společné zadávání veřejných zakázek.

2.19 EHSV apeluje na členské státy, aby vytvořily společný rámec pro osvědčení produktů pro obranné účely a zjednodušily specifikace za účelem snížení nákladů a zrychlení výroby. Přeshraniční využívání nových technologií koordinované Evropskou obrannou agenturou by bylo snadnější díky většímu sbližování a vzájemnému uznávání procesů osvědčování.

Důvody podporující doporučení 1.7

2.20 Zapojení netradičních subjektů je důležitým prostředkem k urychlení zavádění inovativních technologií v rámci evropské technologické a průmyslové základny obrany. Vzhledem k charakteru obranného odvětví zároveň platí, že přínos nových účastníků na trhu je nejúčinnější, pokud je založen na úzké spolupráci se zavedenými subjekty obranného průmyslu.

2.21 Větší rychlost v oblasti inovací v obraně nezávisí pouze na nových účastnících na trhu a na specializovaných odborných znalostech, ale i na zavedených průmyslových subjektech, jejichž inovační kapacita musí být plně rozvinuta prostřednictvím vhodných rámcových podmínek. Inovační potenciál Evropy v oblasti obrany je zasazen do širšího průmyslového ekosystému zahrnujícího vyspělá strojní zařízení, elektroniku a kyberneticky zabezpečené systémy působící na trzích dvojího užití, které jsou pro rozšiřování nových technologií nepostradatelné. Ačkoli se Plán transformace obranného průmyslu EU správně pokouší propojit silné stránky nových a zavedených subjektů, dostatečně nevymezuje konkrétní mechanismy spolupráce, které mohou bránit dosažení jeho cílů.

2.22 EHSV navrhuje zvážit způsoby, jak podpořit strukturovanou spolupráci mezi novými subjekty v oblasti obrany a zavedenými průmyslovými subjekty, mimo jiné prostřednictvím partnerství malého rozsahu nebo konsorcií v rámci programů, jako je EUDIS a pilotní projekt AGILE. Vybízí Evropskou komisi a širší obrannou komunitu, aby zvážily další formáty, které by napomáhaly včasné a trvalé interakci mezi těmito zúčastněnými stranami.

Důvody podporující doporučení 1.8

2.23 Stávající programy EU na podporu EDTIB jsou omezeny pomalými a nepružnými postupy, které brání včasným inovacím. Vleký sled přípravných a administrativních kroků – od definování priorit a pracovních programů až po zveřejňování výzev, hodnocení návrhů, podepisování grantů a zahájení provádění – znamená, že mezi návrhem projektu a dosažením konkrétních výsledků může uplynout několik let.

2.24 EHSV vítá, že jednou z ambicí pilotního projektu AGILE je, aby bylo výsledku dosaženo za 6 až 12 měsíců, avšak zdůrazňuje, že to bude vyžadovat podstatné úpravy nebo revizi stávajících postupů. Jakékoli změny za tímto účelem nicméně musí plně dodržovat zásady transparentnosti, rovného zacházení a řádného finančního řízení.

2.25 EHSV varuje, že obětování transparentnosti, rovného zacházení a řádného finančního řízení v zájmu rychlosti by narušilo důvěru ve veřejné instituce a v konečném důsledku by ohrozilo cíle plánu. Zdůrazňuje rovněž, že provádění musí výslovně zohledňovat specifické potřeby námořní oblasti, být v souladu se stávajícími procesy rozvoje námořních schopností a posilovat strukturovaný dialog mezi průmyslem, inovačními subjekty a námořními orgány, aby průmyslová transformace skutečně posílila námořní bezpečnost a obranu Evropy.

Důvody podporující doporučení 1.9

2.26 Pro řadu MSP a nových účastníků na trhu představuje hlavní překážku účasti na obranných projektech plnění bezpečnostních požadavků, včetně akreditace zařízení, bezpečnostních standardů IT či personální prověrky. Tyto postupy, přestože jsou nezbytné, jsou složité a náročné na čas i zdroje.

2.27 EHSV vítá opatření navržená v plánu, jako je podpora řešení bezpečnosti jako služby, jež mají malým a středním podnikům a začínajícím podnikům usnadnit dodržování předpisů a podpořit inovativní výrobky při zachování bezpečnosti a pracovních podmínek pracovníků. Zdůrazňuje však, že tyto kroky neodstraní všechny překážky vstupu na trh, a proto vyzývá k dalšímu zjednodušení a případné harmonizaci pravidel a postupů, zejména k většímu sblížení požadavků na klasifikaci na úrovni EU, aby se usnadnila přeshraniční spolupráce a posílila soudržnost vnitřního trhu.

Důvody podporující doporučení 1.10

2.28 Evropský obranný průmysl se v současné době potýká s nedostatečnou průmyslovou výrobou a výrazným nárůstem poptávky po vyškolené a kvalifikované pracovní síle a odborných znalostech, protože v reakci na měnící se bezpečnostní prostředí rozšiřuje své výrobní a inovační kapacity. V roce 2024 bylo v tomto odvětví vytvořeno přibližně 633 000 pracovních míst, což oproti předchozímu roku představuje nárůst o 8,6 %. Rychlý nábor značného počtu specializovaných pracovníků zároveň představuje velkou operační výzvu.

2.29 V několika navazujících průmyslových odvětvích, zejména v automobilovém průmyslu, probíhají strukturální přizpůsobení, která jsou vyvolána geoeconomickými posuny a měnicími se investičními prioritami, což ohrožuje značný počet pracovních míst. V roce 2024 bylo oznámeno rekordní snížení počtu pracovních sil v dodavatelském řetězci automobilového průmyslu.

2.30 V této souvislosti EHSV podporuje opatření navržená v plánu za účelem posílení rozvoje dovedností a talentů v obranném průmyslu a požaduje přijetí koordinovaných opatření napříč vzděláváním, výzkumem a průmyslem, jež by byla podpořena nástroji, jako jsou Záruka k získání dovedností, individuální vzdělávací účty a mikrocertifikáty. Zaměřit by se měla zejména na pracovníky, jejichž dovednosti jsou přenositelné na činnosti související s obranou, což umožní rychlou změnu kvalifikace a prohlubování dovedností v souladu s vyvíjejícími se potřebami. Pro zajištění přístupu ke specializovaným dovednostem, podporu přeshraniční spolupráce a posílení připravenosti průmyslu je rovněž nezbytné posílit mobilitu odborníků v oblasti obrany prostřednictvím rychlého a jednotného uznávání kvalifikací v celé EU.

Důvody podporující doporučení 1.11

2.31 Evropský celospolečenský přístup k vojenské a civilní odolnosti vyžaduje smysluplné zapojení občanské společnosti jakožto základního kamene důvěry, legitimacy a sociální soudržnosti. Občanské subjekty mají v době hybridních hrozeb a rostoucí vzájemné závislosti mezi obranou, technologiemi a společností zásadní úlohu při propojování občanů s činnostmi institucí. Klíčem k tomu, aby jednotlivci pochopili rizika, posílili demokratické hodnoty a aktivně přispívali ke kolektivní bezpečnosti, jsou vzdělávání, celoživotní učení a účast občanů. Občané budou sami sebe doopravdy považovat za součást širšího evropského ekosystému obrany a odolnosti pouze tehdy, bude-li podporována důvěra, začleňování a sdílená odpovědnost. Tak se zajistí úspěch plánu.

Důvody podporující doporučení 1.12

2.32 Ruská agrese uvrhla Ukrajinu do vysoce intenzivní války, která zásadním způsobem změnila její právní a správní rámec, včetně pravidel platných v dobách míru, jako jsou standardní postupy zadávání veřejných zakázek. Za těchto výjimečných podmínek je několik požadavků, které se obvykle týkají obranné průmyslové základny v situacích mimo dobu krize, například pokud jde o řízení životního cyklu výrobků nebo dlouhodobé skladování výzbroje, relevantních pouze částečně.

2.33 Ponaučení plynoucí z ukrajinského konfliktu proto nelze mechanicky přenášet na EU. V zájmu posílení dlouhodobé průmyslové připravenosti Evropy by místo toho měly být pečlivě přizpůsobeny pouze prvky slučitelné s právním rádem a institucionálním rámcem EU v době míru.

V Bruselu dne 18. března 2026.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Séamus BOLAND